

Tre repliker om domstolarnas nya datorstöd (se SvJT 1994 s. 682)

I Johan Mannergren hävdar att många arbetsmoment vid tingsrätterna utförs enklare och snabbare med manuella rutiner än med hjälp av datorstöd. Som skäl anför han att tingsrätterna av tidsfrister fungerar bra om "man bara har tillgång till en almanacka".

Jag delar inte Mannergrens uppfattning. Redan idag har fem av landets största underrätter förmånen av att få arbeta med datorstöd i sin målhantering, det så kallade kanslidatorsystemet. En av dessa är Stockholms tingsrätt, där jag arbetar som domare.

Stockholms tingsrätt fick förra året in nära 14 000 nya tvistemål. Målen fördelas på åtta avdelningar med ett kansli för varje avdelning. Genomsnittligt har varje avdelning över tusen mål i balans. Med sådana volymer är det för mig en självklarhet att personalen vid kanslierna har stor nytta av datorstöd i det dagliga arbetet. Jag är övertygad om att inte någon enda anställd vid målkanslierna vill vara utan detta. När vi nyanställer personal är sökandens första fråga ofta vilket datorstöd vi har. Om vi skall kunna rekrytera duktig personal till tingsrätterna krävs att vi har ett modernt datorstöd i arbetet. Detta gäller alla domstolar, stora som små.

Kanslidatorsystemet konstruerades för snart tio år sedan. Alla vet att utvecklingen inom dataområdet går snabbt. Behovet av ett modernare system är uppenbart.

Alltså. Alla domstolar bör få ett datorstöd för sin målhantering. Det nuvarande kanslidatorsystemet är föråldrat. Det är därför givet att ett nytt system bör införas. I det syftet har MÅHS utvecklats.

Mannergren har pekat på ett antal egenskaper i systemet som komplicerar målhanteringen. Jag har inte kunskaper att bemöta detta. Däremot lider ju nya system ofta av brister som kan rättas till. Så torde vara fallet även denna gång. Han ger också några exempel på att nu existerande manuella rutiner och MÅHS inte passar ihop. Så är det kanske. Det är dock inte givet att det då är fel på datorstödet. Gamla manuella rutiner kanske behöver ändras? När det t. ex. gäller hanteringen av domsluten i brottmålsdomar är det uppenbart att MÅHS-systemet är överlägset den nuvarande rutinen, inte minst av kostnadsskäl.

Mannergren framhåller att domaren i sitt arbete inte har så stort behov av datoriserade kanslirutiner. Det är sant. Domarens huvuduppgifter är att sitta i rättegångar och att skriva domar. Till det senare räcker det med en ordbehandlare. Däremot tycks Johan Mannergren glömma att kanslipersonalen vid domstolarna i sitt arbete har stor nytta av ett väl fungerande datorstöd.

För mig är det givet att alla domstolar — liksom för övrigt i stort sett alla andra arbetsplatser — behöver ett modernt datorstöd i sitt arbete. Detta för att kunna rationalisera arbetet och för att kunna konkurrera om framtida arbetskraft. MÅHS behövs och jag utgår från att de barnsjukdomar som visar sig i den praktiska hanteringen botas.

Åke Rehnström

II. Rådmannen Johan Mannergren har i en artikel i denna tidsskrift gjort mycket kritiska uttalanden om målhanteringssystemet MÅHS och hur detta fungerar vid Jönköpings tingsrätt. Jag vill här redovisa mina första intryck av hur MÅHS fungerar i länsrätt. Det är inte min avsikt att kommentera allt vad Mannergren sagt. Vi arbetar ju vid domstolar med ganska stora skillnader i handläggningsrutiner och processuella regler.

Mannergren hävdar att deltagarna i den referensgrupp som biträtt Domstolsverket under utvecklingsarbetet med MÅHS blivit "fartblinda". Referensgruppen, i vilken jag själv ingick, har emellertid i mycket liten omfattning och under senare tid inte alls utnyttjats av Domstolsverket i det arbetet. Verket har uppenbarligen i stället — säkert med fog — funnit det mer ändamålsenligt att utnyttja erfarenheterna från försöksverksamheten vid Jönköpings tingsrätt och Länsrätten i Jönköpings län i utvecklingsarbetet. Jag vet inte på vilket sätt eller med vilken kraft dessa domstolar konstruktivt medverkat för att under försöksverksamhetens fortskridande åstadkomma förbättringar i MÅHS.

MÅHS är sedan den 19 september 1994 i bruk vid Länsrätten i Värmlands län. Veckorna innan hade ca 4 000 avgjorda mål och målbalansen på ca 1 500 mål registrerats, allt med relativt begränsade övertidsinsatser. Länsrättens 25 anställda hade fått utbildning i MÅHS under minst tre dagar. I skrivande stund har länsrätten haft MÅHS i praktisk tillämpning i två veckor.

Det är naturligtvis vanskligt att redan i detta tidiga skede göra några mer bestämda uttalanden om MÅHS. Jag vågar dock slå fast att det visat sig att systemet fungerar. Några olösliga problem har ännu inte uppkommit. All kanslipersonal har — med intresse och påtaglig entusiasm — gett sig i kast med de nya rutinerna och har snabbt lärt sig att arbeta med systemet. Under den första tiden har varje arbetsdag inletts med ett "MÅHS-möte" där undertecknad, systemadministratörerna och kanslipersonalen diskuterat problem och lösningar i MÅHS. Utbildningen har självfallet inte kunnat täcka in alla uppkommande handläggningssituationer och kanslipersonalen måste därför i inledningsskedet få ledning och hjälp att hitta rätt i rutiner och blanketter. Det är viktigt att kanslipersonalen vid systemets införande får rejält stöd av systemadministratörerna och av annan MÅHS-kunnig personal samt att arbetsledning på alla nivåer har förståelse för att fråga är om en radikal omläggning av arbetsrutinerna. MÅHS kommer på många håll, bl. a. vid denna länsrätt, att bidra till en renodling av kanslipersonalens, de fast anställda handläggarnas och notariernas skilda arbetsuppgifter. De båda sistnämnda kategorierna får därmed mer tid till att arbeta med förslag till domar och beslut.

Jag förutsatte att MÅHS-starten skulle medföra en ganska kraftig nedgång i målavverkningen vid länsrätten. Dessa farhågor har emellertid kommit på skam. Domare och föredragande har snabbt lärt sig hur man skriver domar och beslut i MÅHS. Det skall för övrigt noteras att det tills vidare går att producera sådana dokument på samma sätt som tidigare genom ett menyval vid sidan av MÅHS. Detta borde på många håll underlätta övergångsproblematiken.

Vilka rationaliseringsvinster som MÅHS på sikt ger kan jag ännu inte överblicka. Vissa sådana framstår dock som uppenbara. Konfereringen sker snabbare och med mycket större säkerhet. Registratorns tidsödande sökande i lådor med registerkort är ett minne blott. Återanvändningen av redan registrerade uppgifter på personer (parter, ombud, offentliga biträden), organisationer och myndigheter möjliggör en snabbare och säkrare registrering än tidigare. Uppgifterna återanvänds också vid författandet av domar och beslut och detta kompenserar måhända det något omständligare tangenttryckande som Mannergren synes ond göra sig över. I det avseendet lär för övrigt säkert förbättringar kunna ske. Till skillnad från Mannergren kan jag inte hävda att mina öppna mål är så få att jag klarar mig med en almanacka för att bevaka tidsfrister och delgivning m. m. I stället för ett omständligt bladdrande i akter och dagboksblad får man automatiskt bevakningslistor och påminnelser utskrivna i MÅHS.

Det anförda innebär inte att jag och länsrättens personal i övrigt i alla delar är nöjda med MÅHS. Här finns fel och brister som snarast bör rättas till, vissa mer irriterande än andra. Jag och systemadministratörerna har under de första veckorna med MÅHS till Domstolsverket kontinuerligt lämnat synpunkter på sådant som bör förändras eller förbättras. Detta gäller kanske särskilt Dom/DTB-funktionen (i vilken man skriver domar och beslut), bl. a. när det gäller vissa layoutfrågor, siddelningsfunktion, kopieringsmöjligheter m. m.). Modellen för framtagande av föredragningslistor och sammanträdesprotokoll bör också ses över och förbättras.

Rom byggdes inte på en dag. Så inte heller MÅHS, som förvisso inte är fördigbyggt utan kan förbättras i flera avseenden. När det gäller länsrätterna råder emellertid enligt min mening ingen tvekan om att systemet redan idag är tillräckligt bra för att i befintligt skick och sålunda utan ytterligare uppskov och utvärderingar komma i praktisk tillämpning. Genom konstruktiva förslag på förbättringar och förändringar kan vi alla som nu börjat använda MÅHS medverka till att systemet finslipas så att vi i en snar framtid fullt ut kan arbeta med ett effektivt och modernt datastöd i våra domstolar.

Ulf Hane

III. Rådmannen vid Jönköpings tingsrätt Johan Mannergren har i en artikel kritiserat Domstolsverkets nya målhanteringssystem det s. k. MÅHS-systemet. Jag är själv inte någon användare av systemet och kan därför inte uttala mig om systemets effektivitet eller vilka rationaliseringsvinster som systemet ger. Jag känner emellertid en viss tveksamhet mot Mannergrens tvärsäkra åsikter på en hel del punkter och beträffande en för ST-Domstol mycket väsentlig punkt har han direkt fel. Mannergren säger att den allvarligaste invändningen mot systemet är att MÅHS är alltför komplicerat. Enligt honom klarar inte "personalen" av att lära sig systemet. Detta är fel, såvida inte Mannergren bara talar för sig själv. "Personalen" vid Jönköpings tingsrätt och Länsrätten i Jönköping har efter en inkörningsperiod i allt väsentligt tillgodogjort sig sys-

temet. Berörd administrativ personal vill idag inte återgå till de tidigare rutinerna. Den administrativa personalen vid såväl tingsrätten som Länsrätten i Jönköping har visserligen synpunkter på hur systemet kan förbättras och här är det på sin plats att påpeka att vi håller med Mannergren såtillvida att en utvärdering borde göras i syfte att vidta de förbättringar som kan behöva göras, innan systemet införs på övriga domstolar. Berörd personal anser dock att MÅHS är överlägset tidigare manuella rutiner.

ST-Domstol anser att datorisering — rätt utförd — är ett bra medel för att höja kompetensnivån på domstolarnas personal. Datoriseringen möjliggör också rationaliseringsvinster som tillsammans med en kompetensutveckling av personalen skapar förutsättning för en delegering av arbetsuppgifter i syfte att renodla domarrollen. Det är dock av största betydelse att rationaliseringsvinsten tas tillvara på ett effektivt sätt dvs. tillför den administrativa personalen nya arbetsuppgifter och utvidgad delegering.

Meijt Cederdahl

